

INFORMATOR

NSPRV

BESPLATAN PRIMERAK

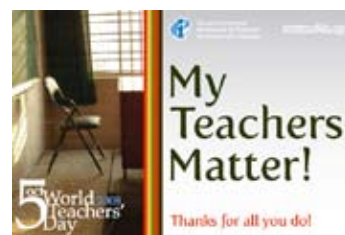
sindiso@ptt.yu
www.nsprv.org

NEZAVISNI SINDIKAT PROSVETNIH RADNIKA VOJVODINE • GODINA 2 • OKTOBAR 2008 • BROJ 17

WORLD TEACHERS' DAY Teachers Matter!

5. oktobra svake godine, sindikati i udruženja učitelja širom sveta se mobilizuju da pomognu da se potrebe budućih generacija u obrazovanju najozbiljnije uzmu u razmatranje

UNESCO je 1993. godine inauguirisaо 5. oktobar за Svetски дан учитеља. Овај дан представља, на првом месту, дан захвалности наставницима због виталног доприноса који они чине за образовање младих и развој друштва. Од 2000. год. међународна заједница је направила одлучан искорак према **“Образовању за све”** и... ниво укључености је значајно порастао. Међутим, UNESCO процењује да (у свету) још увек недостаје чак 18 милиона стручних учитеља.

Недостатак квалификованих наставника се сматра једном од највећих препрека да би се за све обезбедило универзално право на основно образовање, како је и планирано, до 2015. године. Према томе и овогодишње активности су фокусиране на профе-

сионалну обуку наставника за квалитетно образовање. Синдикати учитеља широм света позивају носиоце власти да развију и обезбеде адекватне програме обука – јер нису само наставници у питању, већ је у питању општи развој и прогрес.

Сваки дан, у милионима учioniца широм света, одвија се универзални посао подучавања и учења. Дар писмености преноси се са генерације на генерацију, као и развијање љубави за учењем и жеђи за знањем, јер... кад се знање дели, способности се афирмишу, а животи мењају.

НСПРВ и чланови синдиката су бројним и маштовитим активностима и ове године прославили Светски дан учитеља 2008. године.

(Насиџавак на сир. 6)

НСПРВ ПРОСЛАВИО ЕСНАФСКУ СЛАВУ

Различити су еснафи, говори нам традиција, одабрали и различите свете за своје заштитнике и првозаступнике. Еснафу српских учитеља припала је посебна част да за свој дан одаберу и да им „припадне“ Сабор српских светитеља и учитеља.

Овогодишња прослава одржана је у Сомбору, у просторијама Синдиката у навечерје славе, у суботу 13.09.2008. године. Слави су присуствовали бројни гости: представници Покрајинског секретаријата за образовање, представници градске управе Сомборске, представници сомборских партија, средстава информисања, функционери, чланови и симпатизери Синдиката и представници синдиката јавних служби. Кума славе била је Софија Мандарић из Сомбора, а четвртину славског колача као залог за следећег домаћина преузела је Јелена Зејак из Суботице. (Насиџавак на сир. 3)

КОНГРЕС УЈЕДИЊЕЊА

НСПРВ и СОБ договорили Оснивачки конгрес Синдиката радника у просвети Србије

Након више заједничких седница и напорног рада радних група и Одбора за координацију НСПРВ-СОБ, 23. 09. 2008. године је у Београду одржана нова седница Одбора. Према одлуци Одбора, Оснивачки конгрес ће бити одржан 25. октобра у Београду.

Након Конгреса, Министарству рада ће бити поднет захтев за упис Синдиката у регистар, а Републичком одбору захтев за утврђивање репрезентативности СПРС. На тај начин би се отворио простор за потпуно учешће Синдиката у социјалном дијалогу и колективном преговарању са ресорним министарствима у влади Републике Србије. (Насиџавак на сир. 5)

И ДАЉЕ БЕЗ РЕГРЕСА И ТОПЛОГ ОБРОКА

Светски дан достојанства рада без проширеног дејства ОКУ

Коментаришући најаву потпредседника владе РС Јована Кркобабића да ће пензије износити 70% од просечне плате, економиста Центра за тржишну привреду Александар Стевановић каже да ће то „имати негативне последице за стабилност јавних финансија, као и на укупне економске прилике у Србији. Тиме би се нашли на најбољем путу да имамо највећу јавну потрошњу или највећи дефицит буџета у Европи“.

(Насиџавак на сир. 6)

NASTAVNICI GRADSKE ŠKOLE U SOMBORU

I pored najbolje volje i velikog truda, u ovom trenutku nemamo potpune podatke o svim nastavnicima koji su radili u Glavnoj (Gradskoj) školi u Somboru, o ljudima koji su na taj način bili saradnici Avrama Mrazovića na školovanju budućih srpskih učitelja. Poznato je da je Mrazović kao nadzornik svih srpskih škola na teritoriji pečujskog školskog okruga (danas bi rekli direktor) bio opterećen brojnim obavezama u Somboru i okrugu pa tako nije učestvovao u redovnoj nastavi Gradske škole. Međutim, on je bio glavni predavač na tečajevima na kojima su školovani učitelji; njima je predavao „ilirsko lepo pisanje i pravopis“ odnosno slavenosrpski jezik za koji je i napisao udžbenik. Sa pripravnici je prorađivao metodiku nastave svih predmeta koji su predavani u srpskim osnovnim školama tog vremena. Osnovni alat bila mu je „ručnaja knjiga“. Kako je zbog često odsustvovao iz Sombora posebno u periodu između 1782. i 1787. godine, kada je u Banatu zamenjivao Todora Jankovića Mirijevskog njega su na normalnim tečajevima zamenjivali nastavnici Gradske škole.

U Gradskoj školi od njenog samog početka pa do 1811. godine, radi Atanasije Zarić koji je 1792. godine od cara Leopolda II dobio odlikovanje za svoj rad katihete (veroučitelja). Očigledno je Zarić bio izuzetan nastavnik iako gotovo da nema traga o onom što je pisao i objavljivao.

Među prvim nastavnicima Gradske škole do kraja drugog polugodišta 1783. god. navodi se Gregorije Gregorijević, ali bez ikakvih drugih podataka. U zapisima iz 1784. godine spominje se Grigorije Radišić, učitelj prve klase za koga je zabeleženo da je umro u Somboru 1791. godine. Nešto duže na školi je radio Mihajlo Starački, koji je među prvima stekao potrebne nastavničke kvalifikacije i koji je u Somboru počeo da radi 1784. god. Nesumnjivo najinteresantnija pojava među učiteljima koji su kraće vreme radili u Somboru bio je Nikolaj Lazarević. Iz oskudnih podataka saznajemo da je tečaj završio pre 1783. godine i već te godine radi kao učitelj u Futogu, a od 1784/85. šk. godine radi u Somboru gde ostaje punih 5 godina. Nije zabeleženo kakve je nastavničke sposobnosti posedovao Lazarević, ali je zabeleženo da ga je Mrazović u svojim izveštajima najpre hvalio, pa zatim i branio od napada izvesnih predstavnika tadašnjih somborskih lokalnih vlasti da bi 1787/88. godinu konstatovao da je Lazarević nastavnik „lošeg moralnog držanja“. Lazarević je kasnije otišao u Peštu,

gde je nastavnikovao, ali i radio kao prevodilac. Zapaženi su njegovi prevodi „Robinzona“ i Vilandove „Abderićane“.

U školskoj godini 1788/89. u Gradskoj školi radio je i Teodor Milošević, koji je normu završio u drugom polugodištu 1987/88. god. Od tada na školi radi i Andrija Janković iz vremena kada je škola bila višekonfesionalna (od 1788. do 1795. god.) zabeležena su i imena učitelja katolika: Stevana Sladkića, Mihajla Viraga, Leopolda Bira, Bartolomeja Aničića i Franje Berovića. Jasno je da je lista nastavnika koji su radili u Gradskoj školi za Mrazovićeve vremena mnogo šira, a nekima smo već pisali na stranicama našeg glasila, a o nekima ćemo tek pisati, jer sa svim sigurno oni to i zaslužuju.

Iako danas izgleda da su normalni tečajevi izgledali skromno svi hroničari se slažu da su oni bili na visini svog doba, jer tako je ustvari bilo školovanje učitelja u Habsburškoj državi, ali i u velikom delu tadašnje Evrope. Kako pre marijaterzijanske školske reforme nisu postojali nikakvi zahtevi u pogledu sprema za učiteljski poziv, tromesečni (normalni) tečajevi posle kakovog-takvog školovanja predstavljali su znatan iskorak. Ako je na tim tečajevima zaista i urađeno ono što je zamišljeno i planirano da se uradi, a što sadrže udžbenici po kojima se radilo, treba uvažavajući tadašnje istorijske prilike ovom vidu obrazovanja učitelja dati visoku ocenu. Pogotovo ako se zna da je normalni tečaj bio najviši nivo na kome se kod Srba tada (od 1778.) mogli školovati, sve do početka rada Gimnazije 1791. god. i Bogoslovije 1794. god. u Sremskim Karlovcima. Srbi u Habsburškoj monarhiji nisu imali svojih viših škola, pa su normalni tečajevi koji su održavani u Temišvaru, Somboru i Osijeku, predstavljali kontinuitet u školovanju učiteljskih kadrova koji je i do dana današnjeg održan u Somboru.

Ugled učitelja tog vremena bio je izuzetno visok u očima njihovih savremenika, jer su sem svoga pedagoškog rada obavljali mnoge druge društvene i javne poslove. Podsetimo i ovom prilikom da je kod Mrazovića učiteljsku kvalifikaciju stekao i Joakim Vujić (1772-1847), kao i rodom somborac Jovan Savić poznatiji kao Ivan Jugović (1772-1813) za koga je poznato da je osnivač Velike škole u Beogradu, odnosno univerziteta Beogradskog i da upravo ovih dana je proslavljeno 200 godina od tog dana. I

ne samo to Jugović je posle Dositejeve smrti postao i ministar prosvete, dakle čovek od izuzetnog Karadorđevog poverenja. Među Mrazovićeve đacima velik je broj značajnih ljudi za taj period srpske istorije i obrazovanja. Sve to samo potvrđuje koliki su značaj ustvari imali ti počeci školovanja učiteljskih kadrova u Somboru.

Jezgro nastavničkog kadra kasnije u Učiteljskoj školi za vreme njenog rada u Sent Andreji (1812-1816) čine Pavle Atanacković i Kozma Josić (obojuca Mrazovićeve učenici). Somborska Gradska škola i Norma postaju primer za ugled svim srpskim školama na prostoru između Dunava i Tise i od Novog Sada do Sent Andreje. Tada je u sferama osnovnoškolskog srpskog obrazovanja na toj teritoriji, uz veliko zalaganje Mrazovića prvi put uvedeno, a zatim i ustaljeno ono što čini osnove modernije nastave: uvedeno je obavezno osnovno školovanje za dečake i devojčice, određeno je trajanje i deoba školske godine, utvrđeni su nastavni planovi i programi o kojima se stara država, propisano da učitelj može samo biti kvalifikovani učitelj koji realizuje utvrđene planove i programe, uvodi se raspored časova i obaveza strogog pridržavanja tog rasporeda, o školskim delatnostima vodi se evidencija i ustanovljuje školska administracija, a za pojedine predmete pišu se odgovarajući udžbenici. To je, konačan oproštaj od srednjovekovne škole i korak u novo vreme. A to novo vreme, čija je prva etapa završena Mrazovićeve penzionisanjem 1810. godine, zračilo je iz Gradske škole koja je često nazivana i Glavnom školom i iz nastave koju su pohađali kandidati za učiteljski poziv. Sombor je krajem 70-tih pa do kraja tog 18. veka bio značajno izvoriste srpskog prosvetnog života, kadrova i prosvetne delatnosti.

KAKO JE SOMBORAC JOVAN SAVIĆ OPISMENJAVAO ŠLJIVARSKU SRBIJU

Umog Prečanina oklevetali Šumadinci

Čudnih sudbina ljudskih ima, ali i među neobičnijima kod Srba su životna priključenja Somborca Jovana Savića. Njegovo krsno ime, sem upućenima u istoriju 19. veka, gotovo ništa ne znači. Mnogo je poznatiji pod rodoljubivim pseudonimom Ivan Jugović, osnivačel beogradske Velike škole, potomjeg Univerziteta, Karadorđev popečitelj prosvetštenija, odnosno ministar prosvete i sekretar Pravitelstvjuščeg Sovjeta, kako se onda Vlada u ustaničkoj Srbiji zvala. Valjda će ga se svečari setiti u godini kad Srbija obeležava dva veka visokog školstva. Rođen i odrastao u Somboru, završio je Joca glasovitu Normu Avrama Mrazovića, posle i druge velike škole u Beču i Pešti, pa se kao obrazovan i nadasve darovit mlad čovek stavio u službu mitropolita Stratimirovića u Karlovcima. Zbog nesuglasica s mitropolitom i vlastite sujete, a i ponesen poletom nacionalne revolucije u matiči, čim su Karadorđevi golači prvu pušku protiv

dahija ispalili, obreo se Jugović južno od Dunava i Save. Mnogi savremenici, pa i tad mladi Vuk Karadžić, kome je učitelj bivao, opisivali ga kao jednog od najumnijih Srba tog doba, što mu je obezbedilo i ugled kod Vožda, pa sledstveno tome i položaj u ustaničkoj državi. Impresioniran njegovim obrazovanjem, prečanskom uglađenošću i ponositim držanjem, Vožd ga šalje na pregovore s Rusima, nadajući se da će zadobiti njihovu zaštitu. Možda bi do toga i došlo, ali je u Srbiji tada „žario i palio“ famozni Rodofinikin, ruski emisar, poreklom Grk, koji je uz mitropolit Leontija, Grka-fanariota, održivao stepen korisnosti Srba u imperijalnim težnjama Romanovih. Nacionalno „nadrndanog“ Jugovića feldmaršal Prozorovski je u Jašiju zajedljivo pitao gde bi to bila srpska prestonica kad već ovaj buntovni narod u borbi protiv Osmanlija želi da ujedini sve Južne Slovene, a ovaj odbrusio: jamačno Carigrad, kad već Rusi imaju svoj „Piter“.

Videvši da od ruske odbrane nema ništa, Jugović je bio vatreni zagovornik saradnje sa Habzbuzima, što mu je, kako to već u Srbiji biva, donelo epitet austrijskog špijuna. Uravnotežene istorijske studije potvrđuju njegove kontakte s predstavnicima najvećeg evropskog carstva, ali i napominju da mu nikad nije srpsko dobro bilo iza germansko-ugarskog benefita. No, umog Somborca je šljivarski mentalitet ostrakizovao, na kraju i u zatvor bacio, a proročanske reči da Srbija mora propasti ako realno ne sagleda svet oko sebe, ostvarivale se koju godinu kasnije. Razočaran u svoje neuspešno poslovanje bolestan Savić/Jugović je preminuo u kući svoga brata, advokata Grigorija u Bečkereku 1813.

M. Miljenović

МИСИОНАРИ ВЕРЕ И УЧИТЕЉИ НАРОДНИ

Централна прослава организована у Сомбору
(Наставак са стр. 1)

Различити су еснафи, говори нам традиција, одабрали и различите свете за своје заштитнике и првозаступнике. Еснафу српских учитеља припала је посебна част да за свој дан одаберу и да им „припадне“ Сабор српских светитеља и учитеља. Овај покретни празник који увек пада у недељу најближу првом септембру по „старом“ реформисаном јулијанском (или 14. септембру по „новом“ реформисаном грегоријанском календару). Ове године Сабор се подударио са 1. септембром, који узред речено СПЦ слави и као црквену Нову годину. На тај начин симболички се „поклопио“ датум прославе свих светих Срба: од првосветитеља спрског Симеона Мироточивога и његовог биолошког сина, а духовног оца Растка-Светог Саве српског, па до српских новосветитеља Николаја Охридског и Жичког - Српског Златоустог и Варнаве Хвостанског са почетком новог циклуса на сталном послу, од када је света и века, образовања младих.

Да ли је могао и бити одређен бољи датум за еснафску славу, односно, Дан учитеља од дана када се славе сви српски свети, који су у дугом периоду док школе нису посветовљене и подржављене били не само мисионари вере Христове, већ и учитељи народни, људи који су за живота чинили велика дела остављена нама за све векове и сва времена и који нам још увек служе за пример у животу? Сигурно је да није, јер како рече песник и „учитељски посао је божанствен-њиме се стварају људи“.

Управо у овом сада већ традиционалном, више од деценијском прослављању еснафске славе, на традиционалан начин, крије се још једна мала, али не мање важна победа Независног синдиката просветних радника Војводине који је, залажући се за прогрес и реформе образовног система, изборио за сада, солидан материјални положај запослених у образовању, али и да му се врати његов дан, а не да му се намећу различити неадекватни дани као дани учитеља.

Овогодишња прослава оджана је у Сомбору, у просторијама Синдиката у навечерје славе, у суботу 13.09.2008. године, са почетком у 18.00 часова. Свечани део програма прославе Дана учитеља је почео светосавском химном и крајим музичким програмом деце хором сомборске ОШ „И. Л. Рибар“ под „диригентском палицом“ Славице Соколовић. Слави су присуствовали бројни гости: представници Покрајинског секретаријата за образовање, представници градске управе Сомборске, представници сомборских партија, средстава информисања, функционери, чланови и симпатизери Синдиката и представници синдиката Јавних служби. Кума славе била је Софија Мандарић из Сомбора, а четвртину славског колача као залог за следећег домаћина преузела је Јелена Зејак из Суботице.

Након свечаности освећења и резања славског колача, послала Дана учитеља се наставила у ресторану Средње економске школе уз опуштenu атмосферу и „живу“ музику. Домаћин овог дела славља, уз синдикат Економске школе, био је синдикат Пољопривредно-прехранбене школе.

Фото извештај са прославе еснафске славе и Дана учитеља можете погледати на нашем сајту.

Хаџи Здравко М. Ковач

ВЕЧНИ ПОСАО НА ПРОСВЕЂЕЊУ МЛАДИХ

Пригодна беседа Хаџи Здравка, учитеља раванградског

Поштоване колегинице и колеге,
драги гости,

Срећан Вам Дан учитеља. После лепих, духовних речи које нам је упутио отац Милош, сад мало и световног говора. Данас је еснафска слава наставника и нашег синдиката - „Сабор српских светитеља и учитеља“, или кратко, данас је Дан учитеља. То је Дан који је еснаф, односно Удружење учитеља Краљевине Србије одабрало, у модерној Србији, за Дан учитеља. Дан је прослављан тако што је почињао молебаном за ученике, за њихове наставнике, за упокојене учитеље, био је то дан након ког је отпочињала нова школска година.

Као што је, надахнуто, рекао отац Милош, немогуће је одвојити обе мисије српских светитеља и учитеља, поготово не у том времену, док школе нису подржављене и посветовљене, јер српски светитељи (и учитељи) су се бавили не само мисионарским послом ширећи веру Христову, већ и просветитељством школујући и формирајући младу нацију и њену интелигенцију. Познато је да су све нације врло младе, много мање старе него што је стара вера наша и што је стара борба за прогрес и просвеђење. Зато су, управо ти, први наши учитељи и први наши свети.

Ми смо поносни зато што смо један мали народ, који има више од 70 светитеља које славе и други хришћански народи и што листа није завршена, јер време показује да се и даље појављују они који су и источници вере и светионици науке и образовања. То је вечни посао, који је и од наших официјелних власти и од претходних власти, проглашен делатношћу, како је то рогобатно речено, од посебног друштвеног интереса, коју није увек прагати и адекватан и материјални и друштвени статус, а ни услови у којима смо радили.

Сада кад смо донекле успели, да поправимо материјални положај и услове у којима радимо, остало је да и неке поремећене вредности вратимо на право место. Ви се, многи, добро сећате како је изгледала наша слава и како су нас оспоравали и спречавали да је обележавамо пре десетак година. Међутим, ово је данас 11-та година да ми слаavimo овај празник. Лепо је што је опет из Сомбора кренула иницијатива, као што је пре 230 године кренуло и образовање учитеља, не само код Срба, него и код свих Јужних Словена и балканских народа и то управо са овог места. Додуше, не буквално из

ове зграде, већ из места које се налази недалеко, ту преко овога трга, из зграде у црквеној порти, у којој су се први пут, пре 230 година школовали први српски учитељи захваљујући Авраму Мразовићу, захваљујући тадашњим властима, захваљујући ентузијазму људи на вечном и божанском послу стварања младих људи.

Надам се да ће нове власти схватити да је данашњи дан - Дан наставника и да ће Дан Светог Димитрија, који нам је природан као Дан просветних радника, убудуће славити неки род војске, што је много примереније, него ли да се тај Дан слави као Дан учитеља. Јер иако је Митровдан велика слава у нашем роду ипак нема неке велике везе са нашим послом, па се надам да ће се у неком од наредних календара, управо овај дан, обележавати као Дан учитеља, као што је то и некада био. Да то опет буде дан када отпочиње нова школска година.

Ми смо се овде окупили из два разлога: један је да Независни синдикат просветних радника Војводине пожели Вама, као онима који су носиоци посла и без којих не може бити реформе, да тај посао успе, али и да помиримо традиционално и модерно. Управо ми смо и показали да то може да се уради, јер није била запрека да слаavimo традиционалне вредности, а да се залажемо за новине и да их пратимо, да идемо у корак са светом.

У то име ја се свима Вама који сте дошли да заједно прославимо овај наш дан захваљујем; захваљујем се нашим пријатељима из Народне скупштине Србије, из ИВ Војводине, директорима школа који су данас са нама. Посебно се захваљујем се директорима који, иако данас нису на „нашој страни“, тиме што су дошли, нису заборавили да су из наше организације кренули да буду државни чиновници, а овај Дан и даље доживљавају као свој.

И зато свима Вама желим успешан почетак нове школске године, али и да се, и данас, подсетимо како је то некад слављено на традиционалан начин, како смо ми то нашу славу славили пре 11 година, пре 10, пре 9, а верујем и свих будућих година. У то име, ја бих желео да Вам наздравим, да попијемо по једну. Наши ученици, будући конобари, ће Вас послужити кољивом и славским колачем, а онда се можете почастити са овим што су припремили наши пријатељи из Дома ученика. Још једном срећан Вам Дан учитеља, срећан Вам Сабор српских учитеља и светитеља. Живели!

VELIKI PROBLEM

Indeks korupcije nepromenjen, rang pogoršan

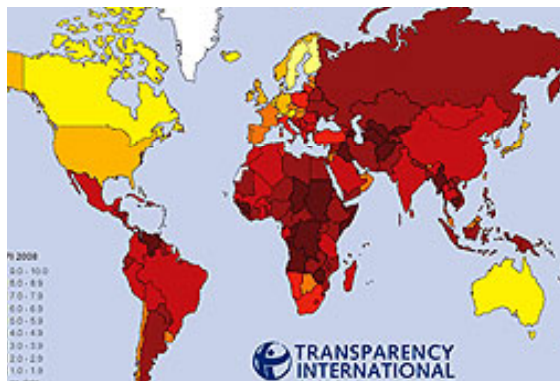
Srbija se na ovogodišnjoj listi Transparensi internšenela, sa indeksom percepcije korupcije 3,4, i dalje nalazi među zemljama koje imaju velike probleme sa korupcijom. Indeks je, doduše, ostao isti kao 2007. godine, ali Srbija, koja je lane bila na 79. mestu, sada deli 85. mesto sa Crnom Gorom, Albanijom, Indijom, Madagaskarom, Panamom i Senegalom.

Za Crnu Goru indeks 3,4 znači rast od 0,1 poena, dok je Albanija načinila značajan skok, jer je 2007. godine imala indeks 2,9 i bila je na 105. mestu. BiH, najlošije rangirana zemlja regiona, ima ocenu 3,2, što je za 0,1 lošije nego 2007. godine. Hrvatska je napredovala za 0,3 i sada ima indeks 4,4 i nalazi se na 62. mestu. I prethodne godine Hrvatska je imala veliki napredak - sa 3,4 na 4,1, što znači da je za dve godine popravila CPI za jedan indeksni poen. Slovenija je na 26. mestu sa indeksom 6,7 (2007. godine 6,6), i ispred je mnogih "starih" članica EU, poput Španije, Portugala, Italije, Grčke. Bugarska, koja je prošle godine delila 64. mesto sa Hrvatskom, sa ocenom 4,1, sada je zabeležila veliki pad indeksa na 3,6 i deli 72. mesto sa Makedonijom. Za Makedoniju taj indeks znači napredak od 0,3 poena s obzirom da je 2007. godine imala indeks 3,3. Rumunija, koja je prošle godine imala rast

od 0,6 poena zadržala je trend napetka, ali je rast sada neznatan - sa 3,7 na 3,8. Rumunija je na 70. mestu.

Ne postoji oblast oslobođena korupcije u EU ili njenoj okolini, ukazuje Transparensi Internšenel (TI) u izveštaju objavljenom, 23. septembra, izdavajući Bugarsku kao jednu od najkorumpiranijih zemalja 27-članog bloka. Članstvo u EU nije pružilo automatsko rešenje za korupciju u Bugarskoj, navodi ta organizacija za borbu protiv korupcije sa sedištem u Berlinu u svom godišnjem Indeksu percepcije korupcije (CPI), ukazujući na znatan pad ocene zemlje. Skoro dve godine posle pridruživanja EU u januaru 2007, Bugarska i Rumunija i dalje su pod pažljivim nadzorom Brisela u pogledu njihovog napretka na polju pravosudnih reformi i borbe protiv korupcije. Evropska komisija (EK) je takođe izrazila zabrinutost zbog neuspeha Sofije da se uhvati u koštac sa organizovanim kriminalom u zemlji.

Navodeći kao razlog proneveru i nepravilnosti u upravljanju fondovima EU, EK je u julu zamrzla oko 500 miliona evra evropske pomoći toj balkan-

skoj zemlji.

Na listi koja je istovremeno predstavljena u svim ograncima Transparensija u svetu rangirano je 180 zemalja na skali od 1,0 do 10 - od Danske, Novog Zelanda i Švedske sa indeksom 9,3, do Somalije sa indeksom 1,0. Indeksi su sačinjeni na osnovu najmanje tri od 13 istraživanja sprovedenih u poslednje dve godine, uglavnom među poslovnim ljudima i investitorima. Ove godine Srbija je rangirana na osnovu podataka iz šest istraživanja koja su zasnovana na podacima iz 2007. i 2008. godine.

Kompletnu listu CPI možete preuzeti sa našeg sajta.

"SIROMAŠNI NEKA UČE"

Uhapšena predsednica Komisije za odlučivanje o sukobu interesa

Ujeku ispitnog roka, 18. septembra 2008. god., zagrebački policajci su u saradnji s državnim tužilaštvom i USKOK-om (pan-

dan našem UBPOK-u) „pročešljali“ četiri fakulteta i jednu visoku školu u Zagrebu u okviru akcije pod nazivom „Indeks“ u cilju otkrivanja korupcije u vezi sa polaganjima i „prodajom“ ispita studentima. U toku dana privedeno je ukupno 95 osoba, među kojima su 21 profesor i tri asistenta. Detaljna kontrola sprovedena je na Ekonomskom, Saobraćajnom, Mašinskom i Elektrotehničkom fakultetu i jednoj visokoj školi, a na konferenciji za novinare glavni državni tužilac M. Bajčić je izneo rezultate akcije koja je pripremana u tajnosti od početka ove godine. On je potvrdio da su državne službe u ovoj akciji imale nekoliko svojih „ubačenih“ ljudi i naveo da je prilikom hapšenja kod jednog profesora pronađen 21 indeks,

uz koje je bilo 21.000 evra. Na tužioca Bajčića poseban utisak ostavio je dijalog dvojice osumnjičenih u kojem na pitanje; „a šta sa siromašnima?“ sledi odgovor „Siromašni će morati učiti!“.

Prema rečima direktora policije Marijana Benka, „cenovnik“ za polaganje ispita bez učenja bio je od 400 do 2.000 evra, dok se upis naplaćivao 9.000 evra. Benko je dodao da su pretresani stanovi i prostorije fakulteta i da je u akciji bilo angažovano više od sto policajaca.

Među privedenima je i profesorka Deša Mlikotinić, predavač na Ekonomskom fakultetu, koja je pre dva meseca imenovana za predsednika saborske komisije za odlučivanje o sukobu interesa.

NA FAKULTET SE VRATILO 11 INDEKSOVACA

Na Pravni vraćeno 11 od 14 profesora koji su lane uhapšeni zbog korupcije

Ovom prilikom oglasio se dekan Fakulteta dr Stanko Bejatović koji je rekao da su „na posao vraćeni profesori kojima je, po zakonu, isteklo plaćeno odsustvo od godinu dana“, a da „budući suđenje nije započeto, su vraćeni na posao pod pretpostavkom nevinosti“ i dodao da oni, ipak, „neće ispitivati studente u prvom semestru“.

Kragujevački profesori su uhapšeni krajem februara i početkom marta prošle godine zbog sumnje da su primali ili posredovali u primanju mita od studenata. Protiv njih je podignuta optužnica, ali suđenje do danas nije započeto. Najpre zbog toga jer nisu svima bile uručena optužnice, a potom zbog prostornih problema Okružnog suda u Smederevu.

Bejatović je rekao da će fakultet postupiti po svakoj odluci, ma kakva ona bila, dodajući da troje profesora nije vraćeno jer je jedan od njih u međuvremenu otišao u penziju, a u dva slučaja je u toku reizbor. On je objasnio da se svaki predavač bira na period od pet godina i po isteku tog roka se obavlja reizbor, a kako konkurs još nije završen, radno pravni status dvoje profesora još nije poznat. Dekan je objasnio da profesori koji su lane uhapšeni neće u ovom semestru ispitivati, ne zbog krivičnog postupka koji se vodi u njihovom slučaju, već zbog nepisanog pravila da studente ne ispituju profesori kod kojih su slušali predavanja.

Okružno javno tužilaštvo u Smederevu podiglo je optužnicu protiv 41 osumnjičenog za umešanost u aferu „Indeks“, zbog kupoprodaje diploma na

kragujevačkom Pravnom fakultetu. Među njima su 23 profesora sa pravnih fakulteta u Kragujevcu, Beogradu i Nišu. Svi uhapšeni profesori i saradnici Pravnog fakulteta u Kragujevcu proveli su tokom minule godine između sedam i deset meseci u pritvoru. Prva grupa uhapšenih profesora iz pritvora je puštena u oktobru 2007, a ostali krajem prošle godine. Svi uhapšeni profesori i saradnici Pravnog fakulteta, odmah po izlasku iz pritvora, uzeli su jednogodišnje plaćeno odsustvo, a pored toga su se vratili na fakultet, gde su se bavili naučno-istraživačkim radom na fakultetskom Institutu za društvene i pravne nauke. Nadležni na Pravnom fakultetu

tvrdili su tada, a to tvrde i sada, da su uhapšeni profesori i saradnici imali zakonsko pravo da se na fakultetu bave naučno-istraživačkim radom, bez obzira na to što su formalno-pravno, na jednogodišnjem plaćenom odsustvu.

Na kragujevačkom Pravnom fakultetu je, prvog dana oktobra, organizovan prijem za oko 700 bruceša, što je značajno više studenata u odnosu na protekle tri godine.

Zakon o Agenciji za borbu protiv korupcije

Zakon o Agenciji za borbu protiv korupcije jedan je od sedam zakona čije je usvajanje preduslov da se Srbija stavi na belu šengensku listu, koji bi, kako je najavljeno iz Ministarstva pravde, Skupština Srbije trebalo da usvoji do sredine oktobra. U istom paketu biće usvojene i izmene Zakona o finansiranju političkih stranaka, s obzirom na to da će ta agencija biti zadužena i za kontrolu finansiranja političkih stranaka. Prema nacrtu zakona o Agenciji za borbu protiv korupcije, svi državni funkcioneri, od predsednika države, vlade, ministara, poslanika pa do odbornika biće dužni da prijave svoju imovinu, a ko odbije da dostavi podatke, ili prijavi lažne, rizikuje da bude kažnjen zatvorom od tri meseca do pet godina.

КА КОНГРЕСУ УЈЕДИЊЕЊА

Одбор за координацију договорио Оснивачки конгрес Синдиката радника у просвети Србије (Наставак са стр. 1)

Након више заједничких седница и напорног рада радних група и Одбора за координацију НСПРВ-СОБ, 23.09.2008. године је у Београду одржана нова седница Одбора. Седници су присуствовали сви чланови Одбора из НСПРВ; Олгица Протић, Р. Хрњаз, Хаџи Здравко М. Ковач, М. Бјелетић и Јован Вицаи и Снежана Павловић, Слободан Брајковић, Драган Јефтић и Милутин Кељановић из СОБ-а. Седници је присуствовао правни сарадника СОБ-а Радојица Радојевић. Оправдано је одсуствовао Драган Драшковић (СОБ).

На дневном реду Одбора било је:

1. Разматрање и усвајање Предлога статута новог Синдиката просветних радника Србије (Синдиката радника у просвети Србије),
2. Предлози одлука које морају донети органи оба синдиката везаних за Оснивачки конгрес,
3. Техничка питања везана за организацију и припрему Конгреса и

4. Друга текућа питања.

Одбор за координацију је усвојио Предлог статута новог Синдиката у готово 100% обиму и упутио га ИО НСПРВ и Председништву СОБ-а на усвајање. Одбор очекује да ће Статут бити усвојен од стране делегата Оснивачког конгреса, тим пре што је констатовано је да не постоје суштинске разлике и виђења решења које нуди Предлог статута, већ само мање техничке разлике. Општи је закључак да Статут треба да уређује односе у „крвној“ организацији, а да Оснивачи и синдикалне организације у установама свој рад базирају и на „својим“ статутима, односно Правилима о раду синдиката.

Одбор је договорио да Оснивачки конгрес чини 40 делегата са правом гласа (по 20 делегата из реда Оснивача), број чланова и замена чланова Надзорног и Статутарног одбора, као и опште принципе које треба уградити у Пословник о раду Конгреса, пословнике о раду РО, СО, НО, комисија и радних тела РО, као и за избор носиоца функција и чланова органа

Синдиката.

Одбор за координацију је са задовољством констатово да је сакупљен потребан број потпуно нових приступница, али да посао треба наставити како би се и онима који посао око пререгистрације и потписивања нових приступница досад нису урадили омогућило да се и формално придруже овом Синдикату. Утврђен је и (оријентациони) датум и место за одржавање Оснивачког конгреса. Према одлуци Одбора, Конгрес ће бити одржан 25. октобра у Београду, а њему ће сем делегата присуствовати бројни гости из земље и иностранства, новинари и представници ресорног министарства.

Након Конгреса, Министарству рада ће бити поднет захтев за упис Синдиката у регистар, а Републичком одбору захтев за утврђивање репрезентативности СПРС. На тај начин би се отворио простор за потпуно учешће Синдиката у социјалном дијалогу и колективном преговарању са ресорним министарствима у Влади Републике Србије.

MDG У ОПАСНОСТИ!

НСПРВ упозорава на угроженост миленијумских развојних циљева, иако је још увек остало доста времена за реализацију (рок за њихово остваривање 2015. година). Ово је

и прилика да подсетимо на проблеме који се јављају у њиховом остваривању, а нарочито на два од њих, која се директно тичу образовања.

МИЛЕНИЈУМСКИ РАЗВОЈНИ ЦИЉЕВИ/MDG	ТРЕНУТНА СИТУАЦИЈА
1. Искоренити крајње сиромаштво и глад: смањити број сиромашних за половину до 2015. год.	Сваки шести човек (више од милијарда људи „живи“ са мање од 1 долар дневно). Нажалост, храна је у протеклој години поскупела за више од 50%, а неке земље које су биле извозници хране сада је немају довољно за своје потребе.
2. Постићи универзално основно образовање, односно омогућити да сва деца (и дечаци и девојчице) заврше основну школу до 2015. године.	Преко 105 милиона деце школског узраста не похађа школу. Једно од 3 уписана детета ће или напустити школу или је неће завршити.
3. Промовисати једнакост полова, односно уједначити обухват дечака и девојчица на свим образовним нивоима до 2015. године.	3/5 од неуписаних потенцијалних школараца су девојчице (диспаритет је преко 20.000 на штету девојчица). Само половина земаља у развоју има подједнак број дечака и девојчица у основној школи, а само 20% земаља су оствариле једнакост полова на нивоу средњег образовања.
4. Смањити смртност деце, односно смањити број деце која умиру пре пете године.	Преко 30.000 деце непотребно умире сваког дана у неухрањености и дијареје, дакле, узрока који се лако могу елиминисати.
5. Унапредити квалитет материнства, односно смањити број жена које умиру у трудноћи и на порођају.	Најмање једна жена у минути умире приликом порођаја, док је смртност у периоду трудноће 100 пута већа у сиромашним земљама него у богатим.
6. Борити се против ХИВ-а, маларије и других болести, односно смањити и зауставити ширење ових болести.	Преко 40 милиона људи живи са ХИВ-ом, а преко милион људи умире годишње од маларије. Нажалост, то су већином млади људи на афричком континенту.
7. Осигурати здраву животну околину и до 2015. године смањити на половину број људи који пију неисправну воду и немају основне санитарне услове.	Више од милијарду људи пије нездраву воду, а 2,6 милијарде немају основне санитарне услове.
8. Развити глобално партнерство за развој: означити посебне проблеме неразвијених земаља, решавати дужничке проблеме земаља у развоју.	Помоћ неразвијеним земљама била је у претходној години мања од 13 милијарди долара, иако је Светска банка проценила да је за ове потребе неопходно обезбедити бар 100 милијарди долара годишње. Сиромашним земљама опрштено је свега 10% дуга.

USVOJEN REBALANS BUDŽETA

Vlada RS usvojila je, 02.10.2008. god., Predlog zakona o izmenama i dopunama Zakona o budžetu Republike Srbije za 2008. godinu prema kome će planirani budžetski deficit biti uvećan sa 40,9 milijardi na 45,8 milijardi dinara. Prihodi su sa planiranih 639,6 milijardi dinara povećani na 650,2 milijarde dinara, a rashodi sa 680,5 milijardi na 695,9 milijardi dinara, čime je planirani deficit u odnosu na Zakon o budžetu uvećan za 4,8 milijardi dinara.

Budžetski deficit koji je nastao posle rebalansa, kako je obrazložila Diana Dragutinović, ministarka finansija, biće pokriven iz dva izvora: akumuliranih privatizacionih prihoda iz prethodnih godina i suficita iz penzionog fonda samostalnih delatnosti. Dragutinovićeva je, izjavila da u projekciji budžeta za narednu godinu neće moći da budu ispunjena sva predizborna obećanja, pošto bi u tom slučaju fiskalni deficit iznosio pet odsto BDP, a "kao što se zna on ne sme da bude veći od dva procenta". "Rast realnih zarada u javnom sektoru naredne godine ne sme da bude veći od dva odsto, a država mora da smanji troškove tekućeg poslovanja, subvencije, budžetske pozajmice i dokapitalizacije. Konsolidovana javna potrošnja treba da bude smanjena sa 45,4 odsto BDP u ovoj na 44,3 odsto u narednoj godini, a fiskalni deficit treba da se smanji sa 2,7 na dva odsto" rekla je Dragutinovićeva.

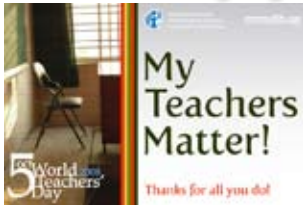
SMANJUJU BROJ BODOVA

Vlada Srbije uputila je u skupštinsku proceduru predlog za izmenu Zakona o visokom obrazovanju kako bi studenti mogli (lakše) da upišu narednu godinu. Izmenama se utvrđuje manji broj bodova koji su potrebni studentima koji se finansiraju iz budžeta.

Nakon uvođenja bolonjskog bodovanja studiranja nastao je problem jer većina studenata nije mogla da ispuni uslov za upis naredne godine, a Vlada je zatražila da se ove izmene donesu po hitnom postupku.

U obrazloženju je navedeno da je u procesu reforme visokog obrazovanja neophodno da se bodovi uvode postepeno, uz stalno praćenje stvarnog opterećenja studenata i odgovarajuću korekciju broja bodova na osnovu ispitnih rezultata.

Svaki dan, u milionima učionica širom sveta, odvija se univerzalni posao podučavanja i učenja. Dar pismenosti prenosi se sa generacije na generaciju, kao i razvijanje ljubavi za učenjem i žedi za znanjem, jer... kad se znanje deli, sposobnosti se afirmišu, a životi menjaju.

WORLD TEACHER'S DAY

**Učitelji su važni
(Nastavak sa str. 1)**

Ni ove se godine 05. oktobar, Svetski dan učitelja, nažalost, nije našao u školskim kalendarima. Dan ustanovljen od strane UNESCO-a, 1993. godine neopravdano je zapostavljen od strane srpskih prosvetnih vlasti, možda i zbog toga što ga, u nas, vežemo za nedovršenu revoluciju iz 2000. godine. Bilo kako bilo, više od 380 organizacija sindikata u više od 150 zemalja sveta, ovog dana će pokušati još jednom da podsete svoje vlade i resorna ministarstva na neispunjene preuzete obaveze formulisane u milenijumskim ciljevima. Biće to i prilika da učitelji upoznaju stručno i drugu javnost o neophodnosti većeg ulaganja finansijskih sredstava i razvoj ljudskih resursa, kako bi se ispunio bar jedan od tih ciljeva, besplatno i kvalitetno javno obrazovanje za sve (do 2015. godine).

Internacionalna obrazovanja (EI), kao najveće esnafsko udruženje učitelja na svetu, sa preko 30 miliona članova, koordinira akcije širom sveta, svih ovih godina, pod motom „Učitelji su važni“. Ove godine World Teacher's Day je fokusiran na veoma izražen problem nedostatka stručnih nastavnika (u svetu nedostaje čak 18 miliona kvalifikovanih nastavnika). Ustručavanjem potrebnog broja nastavnika i obezbeđivanjem boljih uslova za rad učitelja, stvaraju se i boljih uslova za rad učenika.

NSPRV zahteva od Vlade i ministarstva da obezbede:

- primereno radno okruženje; sigurno, zdravo i bezbedno za učenike i nastavnike i da obezbede adekvatna pedagoška učila i pomagala za ovaj proces,
- plate od kojih može pristojno da se živi,
- profesionalni razvoj zaposlenog,
- uključenost sindikata i zaposlenih u donošenje odluka,
- kolektivno pregovaranje kao instrument rešavanja problema između zaposlenog i poslodavaca i
- napredak i razvoj socijalnog dijaloga u delatnosti i uopšte.

NSPRV protestuje zbog (premalog) procenta BDP (3,8) koji se izdvaja za delatnost i koji

se ne podiže do nivoa koji bi zadovoljio potrebe obrazovanja. U ovom trenutku gotovo sav „prosvetni budžet“ koristi se za zarade (čak 96%), tako da gotovo ništa ne preostaje za investiciono i tekuće održavanje, a još manje za izgradnju novih objekata ili realizaciju vizije nastavoljan koordinacijom između Republičke Vlade i jedinica lokalne samouprave koje se često igraju igre „gluvih telefona“ kada treba ostvariti prava zaposlenog koja su prenetu u nadležnost i obavezu JLS. NSPRV je nezadovoljan i činjenicom da su plate u obrazovanju faktički „zamrznute“ i bez izgleda da, u dogledno vreme, uhvate korak sa cenama i troškovima života i istovremeno zahteva da se zarade, za istu složenost posla, izjednače za sve javne službe. Kao posebno teško pitanje, NSPRV naglašava neujednačenost politike zarada u sektoru predškolskog obrazovanja, gde velik broj JLS krši odredbe Vlade i dogovore sa sindikatima oko plata zaposlenih u predškolskim ustanovama.

U ovom trenutku, kada se članovi Sindikata pripremaju da primereno obeleže svoj dan, moramo ipak da podsetimo da iako se nepismenost u Srbiji gotovo prepolovila nismo stigli do stepena koji je u Evropi i da je nepismenost u Srbiji (3,5% nepismenih) gotovo tri puta veća nego u Evropskoj uniji (1,2%). Nepovoljna je činjenica da u Republici svega 11% građana ima visoko ili više obrazovanje, a rezultati koje su studenti postigli u implementaciji „Bolonje“ ne ukazuju da će se ona u dogledno vreme i popraviti. Tim pre što prosečno studiranje traje između 7 i 9 godina, a i dalje postoji kontinuiran „odliv mozga“. Bez ikakve školske spremne je 6% građana starijih od 15 godina, 2% je završilo manje od 3 razreda osnovne škole, a 14% je završilo svega 3-7 razreda osnovne škole. Osnovno obrazovanje ima 24% građana starijih od 15 godina, a srednje 41%. Drugim rečima, bez obzira na ove procenete, možemo konstatovati žalosnu činjenicu da je bar polovina nacije funkcionalno nepismena. Ovo sigurno nije put u prosperitetno društvo. Stoga je velika odgovornost, ne samo na izvršiocima u delatnosti „od posebnog društvenog interesa“, već i na donosiocima odluka

da obezbede primerene uslove i dovoljna sredstva, kako bi obezbedili kvalitetno obrazovanje za sve.

NSPRV se zalaže za veći obuhvat dece predškolskim obrazovanjem i vaspitanjem, sve do granice kad će sva deca biti obuhvaćena, što je, za sada, nedostižan cilj. Želimo da „liste čekanja“ u dečijim vrtićima postanu prošlost, a da sva deca nađu svoje mesto u vrtićima i predškolskim ustanovama. Zalažemo se i da se procenat učenika koji napuštaju osnovno ili srednje smanji, jer je poznato da ova kategorija dece vrlo često postaju žrtve eksploatacije dečjeg rada koji se često puta pretvara u ropški položaj ili trafikung.

NSPRV konstatuje da su socijalni dijalog i kolektivno pregovaranje u opasnoj krizi i da, za razliku od prethodnih godina, kada smo dijalogu i pregovaranju mogli dati visoku ocenu, bar na nacionalnom nivou, sada je ocena socijalnog dijaloga „čist keč“. Naročito zbog činjenice da resorni ministar pregovara sa sindikatima kojima je istekla reprezentativnost i koji je, u Zakonom utvrđenom postupku, nisu potvrdili, a istovremeno prenebregava činjenicu da je formiran nov, reprezentativan sindikat u delatnosti obrazovanja. Dakle, umesto pravog, imamo fiktivni socijalni dijalog od kog zaposleni neće imati korist, jer dijalog i pregovaranje služe u marketinške svrhe sindikata koji moraju ponovo „u red“ za dokazivanje stvarne snage, uticaja i naravno, reprezentativnosti. Vlada je tu ipak u boljem položaju, jer navodno uvažava institut kolektivnog pregovaranja i pregovara, ali je to istovremeno neće ništa koštati u smislu uvećanja budžeta za obrazovanje koji je već godinu dana „zaleđen“, do duše, kako to voli reći premijer, na realnom nivou (što je potpuno netačno, jer je inflacija duplo veća od planirane).

Bez obzira na vreme opterećeno bremenom starih i novih problema, ovo je ipak prilika da svim učenicima, roditeljima, članovima sindikata i drugim kolegama i svim zaposlenima koji su u obrazovnom sistemu Republike Srbije čestitamo njihov dan, Svetski dan nastavnika.

Hadži Zdravko M. Kovač,
učitelj iz Ravangrada

SINDIKATI MORAJU POVRTATI KONTROLU NAD PROFESIJOM

Ovogodišnje aktivnosti koje će obeležiti Svetski dan učitelja su fokusirane na profesionalnu obuku za kvalitetno obrazovanje. Nikada pre ovo nije bilo ovako veliko. Milioni dece i odraslih, svuda u svetu, su gladni da uče i svi oni imaju isto pravo na besplatno kvalitetno obrazovanje. Nažalost, svi znamo kako je pristup tome stravično neravno-pravan.

Od 2000. god. svet je učinio značajan napredak prema cilju Obrazovanje za sve. Nivo uključenosti je značajno porastao, naročito u zemljama koje su najudaljenije od realnosti

Obrazovanja za sve. Zabrinjavajući nedostatak nastavnika sa kojim se sada suočava određeni deo nas, je mera našeg uspeha da milionima dece omogućimo pristup učionicama.

Da se premosti veliki jaz između obezbeđivanja kvalifikovanih nastavnika i tražnje za njima, Izvršni odbor EI je odlučio da se aktivno uključi u obuku nastavnika.

Kroz ovaj projekat, preuzimamo pozitivnu akciju protiv deprofesionalizacije podučavanja. Nije samo Jug mesto gde su se vlade pridržavale zapošljavanja neobrazovanih nastavnika kako bi uštedeli novac i popunili učionice. Ovo se de-

šava svuda u svetu.

Ali krojenje obrazovanja prema tražnji tržišta, pre nego prema potrebama stanovništva koje zahteva obrazovanje, je kratkog daha i poigrava se sa šansama za život svih budućih generacija.

Zbog toga, svi zajedno, svetski sindikati obrazovanja moraju reći, DOSTA! Mi ćemo nastojati da povratimo našu profesiju i nastojaćemo da potvrdimo našu centralnu ulogu u uspostavljanju i održavanju standarda obrazovanja na najvišem nivou.

Fred van Leeuwen,
EI Generalni Sekretar

ДИМНА ЗАВЕСА ЗВАНА ОКУ

Светски дан достојанства рада без проширеног дејства

Иако су наводно репрезентативни синдикати (репрезентативност им је истекла још у јануару ове године) ССС и УГС „Независност“ најављивали, као готову ствар, јавно потписивање проширеног дејства ОКУ од тог посла очигледно ништа. Тако је тај дуго очекивани документ који је чекао на потписивање више од годину дана и то од оних истих који су га и наводно усагласили (УПС и синдикати), па онда исто тако „на јуриш“ потписали под притиском власти, уочи недавно завршених парламентарних избора, остао „мртво слово на папиру“. У међувремену, су наводно репрезентативни синдикати обећавали, на све стране, да ће министар рада, у складу са својим законским овлашћењима, дати ОКУ проширено дејство чиме би се он примењивао на све запослене, а не само на учеснике у закључивању (занемарив број запослених).

Купујући време, наводно репрезентативни синдикати, поново су најавили да ће министар рада Расим Љајић потписати проширено дејство ОКУ 07. октобра – Светског дана достојанства рада и све то у друштву председника Србије

Бориса Тадића и премијера у влади РС Мирка Цветковића. Нажалост бројних радника, али и синдиката, прошао је Светски дан, а од проширеног дејства „ни корова“. Да буде још горе и јучерашња седница Социјално економског савета завршила је још једном бламажом, пошто се Савет није могао сложити око тога да ли да се ОКУ да проширено дејство. Како је познато да Савет само може да саветује и препоручује доношење одређених одлука и закона, јасно је да је након овога и министар Љајић аболитан од дилеме да ли да „удахне живот“ колективном уговору.

Тако ће захваљујући представницима света рада и послодаваца, влада тренутно бити спасена од главобоље где да обезбеди додатна средства у иначе бушној државној ризици (са мањком од преко 400 милиона евра) за: месечни износ накнаде за исхрану (топли оброк) од 20% просечне месечне зараде, накнаду за кориштење годишњег одмора (регрес) у износу од једне просечне плате, увећани минути рад од по 0,5% за сваку годину, веће отпремнине и

друге припадности за „своје“ и друге запослене. Истовремено ће и послодавци (тренутно) предахнути, пошто смо израчунали да би такозвано проширено дејство ОКУ у наредној години коштало послодавце: било државне, било приватне, било оне из мешовитих компанија око 6,7% нових новчаних издвајања.

Да подсетимо да је ОКУ усклађен још претходне године, а потписан 29. априла ове године. Тако, сасвим сигурно, нерепрезентативна Независност коју је, у међувремену, напустио велик број чланова, а спремају се да је напусте и металици и СССС који своју репрезентативност доказује са приступницама и регистрацијама које су још из деведесетих година прошлог века, представљају свет рада у СЕС-у, наравно, уз више неголи пристожну апанажу, амнестирајући послодавце и владу. И управо зато синдикално неорганизованим радницима или онима у алтернативним синдикалним централама, остаје само једно да им поручи „немојте више да нас браните“.

Хаџи Здравко М. Ковач

И ДАЉЕ БЕЗ РЕГРЕСА И ТОПЛОГ ОБРОКА

Прича о уобичајеним припадностима запослених добија ново поглавље. Тек што су се почетком године понадали да ће им ОКУ ипак обезбедити: месечну накнаду за исхрану, накнаду за кориштење годишњег одмора, боље вредновање минулог рада, већу накнаду за време боловања, за рад недељом и празником и друго, убрзо су схватили да су опет на ветрометини безобзирних послодаваца и социјално неогворне власти. Посебна прича су представници синдиката у тзв. трипартичним телима, где уз високе накнаде за учешће у раду тих одбора и савета служе као привезак онима који стварно одлучују (тајкунској олигархији). Последње епизоде из рада републичког СЕС-а то управо и потврђују.

Почетком септембра одржана је седница републичког СЕС-а на којој је, са два месеца закашњења, одређена минимална сатница, за 8% већа од претходне и која тренутно износи 78 динара. Одређен је и износ минималне зара-

де сваког запосленог држави, који не сме бити мањи од 13.572 динара. Минималац је досад утврђиван на висини од 40% просечне зараде у месецу кад је утврђиван, а утврђивао се 2 пута годишње. Познато је и да у Србији минималну зарату прима преко 15.000 запослених, а да је свега 200.000 запослених кроз колективне уговоре код послодаваца (раније ПКУ) утврдило већи износ од овога који им „одреже“ СЕС.

Нажалост, постоји много већи број запослених којима држава, као послодавац, не исплаћује минималац. Додуше, то је упаковано у lex specialis законе којима им је то право суспендовано. То су нпр. спремачице, ложачи, домари, кувари и други, али и наставници којима је тзв. „збирни коефицијент“ прогутан и „корективни додатак“ за регрес и топли оброк. Другим речима, ако би се из плате „теткице“ у школи издвојио део корективног коефицијента, њихова плата би била свега половина минималца. Додуше за „теткицу“ почетницу, плата је ионако мања од минималца (13.335 динара), а тек ако

имају више од десетак година стажа оне прелазе номинални износ минималца.

Последња епизода немоћи СЕС-а, окончана је неусаглашавањем око препоруке министру рада да искористи могућност давања, тзв. проширеног дејства ОКУ, чиме би се свим запосленим, па тако и онима у јавним службама и државним органима омогућило да добију и регрес и топли оброк, и друге припадности. Шта више, представници синдиката у СЕС-у на овај начин амнестирају владу да и даље „завлачи руку у џеп“ иначе осиромашених радника, јер им је само због кашњења доношења одлуке о минималцу за јул и август, по овом основу, исплаћено мање 570 милиона динара (преко 70 милиона евра). На другој страни држава обећава бесплатне уџбенике (нових 30 милиона евра које нема), а истовремено закида запослене у образовању за накнаду за кориштење годишњег одмора (200.000.000 динара које исто тако нема).

Хаџи Здравко М. Ковач

КООРДИНАЦИОНИ ОДБОР СИНДИКАТА ОБРАЗОВАЊА БЕОГРАДА И НЕЗАВИСНОГ СИНДИКАТА ПРОСВЕТНИХ РАДНИКА ВОЈВОДИНЕ

Н/р др Жарку Обрадовићу

Поштовани,

Како неслужбено сазнајемо, у јавности се, шпекулише са изјавом да ће министарство просвете (у име владе Републике Србије) закључити (потписати) Посебан колективни уговор који су му послала 3, наводно, репрезентативна синдиката: ГСПРС „Независност“, Синдикат образовања Србије и Унија синдиката просветних радника Србије. Како се са овом чињеницом барата као готовом ствари, стога Вас подсећамо, да у поступку преговарања, ради закључивања Посебног колективног уговора, по Закону о раду, суделује репрезентативан Синдикат основан за грану.

Вама је добро познато да је репрезентативност ГСПРС „Независност“ и репрезентативност СОС-а утврђена 12. септембра 2005. године. Из ове чињенице следи да је, истеком рока од 3 године, престала да важи репрезентативност ове две организације. Номинално, још увек, је репрезента-

тивна УСПРС. Међутим, уважавајући чињеницу да у образовању сваке године долази до велике измене кадрова, због 1/3 нестручно заступљене наставе, због више од 5000 људи који су са, стимулативним отпремницама напустили образовање, као и због оних који су по основу одласка у пензију напустили делатност, јасно је да се у протекле 3 године знатно изменила слика стварног чланства у свим синдикатима. Стога је једини и легалан начин да се поново утврди репрезентативност, а на начин како то прописује Закон о раду.

О овим чињеницама већ Вас је упозорио КО НСПРВ-СОБ. Овим путем захтевамо да се пре закључивања Посебног колективног уговора, утврди стварна репрезентативност синдиката просветних радника, јер у противном и закључени колективни уговор, биће предмет жестоког оспоравања, а нећемо се одрећи права ни на захтеве за заштиту законитости и евентуалан судски спор, као ни да о свему обавестимо Међународну организацију рада, Интернационалу образовања и ЕТУС-е.

Уколико и даље наставите са фиктивним, а не суштинским и на Закону утврђеном социјалном дијалогу, обавестићемо и јавности, а и све просветне раднике да се преговори воде само ради преговора и у маркетиншке сврхе, сад већ доказано, нерепрезентативних синдиката, а не у циљу побољшања материјалног и социјалног положаја запослених у просвети. У тој варијанти боље је да преговора ни не буде, неголи да се њиме смањују права запослених.

Молимо Вас и да најозбиљније схватите ово упозорење, јер и ми и те како знамо организовати штрајк, што можете проверити код својих најближих сарадника, а не само претити, па одустајати, што је постао манир Ваших тренутних социјалних партнера.

Честитајући Вам 5. октобар - Светски дан учитеља, срдечно Вас поздрављамо!

Београд/Нови Сад, 03.10.2008. год.
За НСПРВ Хаџи Здравко М. Ковач
За СОБ Слободан Брајковић

HRONOLOGIJA (JOŠ JEDNOG) RAZLAZA

Nakon hemije, tekstila, prosvete na redu su metalci... neka se pripreme sledeći

Iako nismo verovali da se priča o poljskoj Solidarnosti može ponoviti, svedoci smo da se to upravo dešava i UGS „Nezavisnost“. Na taj način opasno je ugrožen projekat pluralizacije sindikalne scene i ostaje bojazan da upravo oni zbog kojih su i nastali alternativni sindikati budu jedini koju će sindikalnu tranziciju okončati kao pobednici, odnosno ostati kao jedini reprezentativni učesnik iz sveta rada u socijalnom dijalogu, ali i u onom čime su se lideri i privilegovani u Nezavisnosti i SSSS zadovoljili – učešćem u tripartitnim telima uz, naravno, više negoli pristojnu apanažu.

Od svog osnivanja 1991. godine, bilo je više lomova u samoj Nezavisnosti (po rečima Branislava Čanka, prvog, a možda i poslednjeg predsednika Nezavisnosti) bar 4 puta, međutim, kulminacija je nastala u predkongresnoj i postkongresnoj godini, bolje rečeno, sukobi su prisutni kontinuirano.

Ovaj put „velika metla“ zahvatila je upravo one koji su bili poslušnici i izvršioći onoga što je zamislio veliki šef – Granski sindikat metalaca. Nakon što su zajedničkim snagama „jaki“ metalci namestili izbore po ko zna koji put i na 6 Kongresu opet inaugurisali Čanka po još jedan put „pukla je tikva“. Usledio je progon „nejakog“ protukandidata za izbor predsednika UGS Hadži Zdravka M. Kovača, ali i obračun sa onima koji su za njega tom prilikom glasali. Ohrabreni metalci krenuli su i na samog Čanka, pa su neprijatna pitanja metalaca o uplati članarine, primanjima predsednika sindikata i primanjima predstavnika UGS u tripartitnim telima, kupovina vozila za potrebe predsednika, a sve mimo predsedništva i glavnog odbora sindikata, dovela do blokade rada nekad obećavajuće organizacije i do novih čistki. U maju 2008. god. je nestatutarno (od strane glavnog odbora UGS) isključen i predsednik GSM „Nezavisnost“ Dragan Matić, a zatim su smenjeni Matičevi kadrovi i potpredsednici UGS-a, jedan od osnivač Nezavisnosti Nebojša Savić i potpredsednica Gordana Aleksić. Ranije je amputiran potpredsednik UGS „Nezavisnost“ i predsednik GSPRS „Nezavisnost“ Hadži Zdravko M. Kovač, koji je usput rečeno, u međuvremenu, nakon svog odlaska, sa vojvodanskim prosvetarima iz grane, i isključen iz GSPRS „Nezavisnost“.

Na ovaj način se pokazalo da su sva sredstva dozvoljena u ostvarivanju ciljeva velikih gazda sve manjeg sindikata Nezavisnost. Analitičari sindikalnog pokreta sasvim izvesno, ni krivi ni dužni, dobiće mnogo „štofa“ za buduće analize besmisla, nelegitimnosti, nezakonitosti, pa čak i nepoštovanja sopstvene statutarnosti i doslednosti. Tako je na primer, u slučaju prosvete, naloženo glavnom odboru GSPRS „Nezavisnost“ da isključi svog predsednika profesora Kovača i njegovog potpredsednika Ranka Hrnjaza, a ako to taj organ ne učini učiniće to predsedništvo UGS „Nezavisnost“ ili GO UGS „Nezavisnost“. Da svako može svakog isključiti drastično svedoči i slučaj isključenja bivšeg predsednika statutarnog odbora UGS „Nezavisnost“ Azira Hadžifeževića, koga je, da nepochvećate, iz članstva UGS isključio sam statutarni odbor.

Nakon toga, delu vojvodanskih prosvetara, preostalo je jedino da „pokupe prnje“ i da se vrate u provinciju odakle su i došli (poznato je da je veliki Bane uvek favorizovao predsedni-

ke grana iz Beograda). Tako se, nakon što iza Kovača nije stalo rukovodstvo grane, granski sindikat prosvete pocepao. U slučaju Matića stalo je gransko rukovodstvo metalaca, a da li će cepanja biti, videćemo.

Kako izgleda i to bi se moglo desiti. Izvesno je da je Nezavisnost stavila šapu na pare metalaca (kad već nije uspela na pare NSPRV), time što je blokirala račun GSM i uvela „stečajnog upravnika“ u granu metalaca u liku Slavka Vlasisavljevića, bivšeg predsednika sindikata Nezavisnost u vrbaškom „Vitalu“, koji je od zloglasnog Peconija dobio otpremninu od preko desetak tuzenki, naravno, u evrima, a trenutno obavlja funkciju predsednika GS PUT „Nezavisnost“, predsednika pokrajinskog odbora UGS „Nezavisnost“, član je u dobro plaćenom upravnom odboru RZZO... To je isti onaj Slavko koji je po ocenama rukovodstva Nezavisnosti, organa Nezavisnosti i sopstvenom mišljenju zbog izuzetno loših rezultata rada, smenjen sa mesta potpredsednika Nezavisnosti.

Kako Nezavisnost u ministarstvu rada očigledno ima svoje ljude, jasno je zašto je blokiran proces brisanja iz evidencije nepostojećih organizacija NSPRV, SOB i slično, ili zašto je moguć upis u registar Slavka Vlasisavljevića, kao lica ovlašćenog da zastupa GSM, iako je 6 Kongres GSM održan 18/19. septembra 2008. godine, ponovo za predsednika izabrao Dragana Matića.

Iako su metalci stali iza svoga rukovodstva (za potpredsednike su izabrani novi-stari potpredsednici: N. Savić, M. Gujaničić, G. Aleksić i N. Jovanović, dok je sekretar ponovo A. Todić), nije izvesno da li imaju budućnost u Nezavisnosti, pa su za svaki slučaj doneli odluku da registruju „Industrijski sindikat Srbije“.

Iz svega ovoga dalo bi se zaključiti da su prosvetari ili bar deo njih bili u pravu kad su se odlučili na nov put, van Nezavisnosti, a prema Sindikatu javnih službi Srbije.

Ne možemo biti zluradi na sve ovo što se dešava u našoj bivšoj „porodici“, ali ocenjujemo da je ipak bolje rešenje bilo otići na pristojnu udaljenost od Titanika koji se sudario sa santom nemogućnosti sopstvene modernizacije i decentralizacije, pre nego što nas je sve zajedno povukao na dno.

Ukoliko Vas je tema zainteresovala Hronologiju raspada možete pratiti na našem sajtu ili na sajtu GSM „Nezavisnost“ na kome ćete moći pročitati brojna saopštenja vezana za ovu temu. Podsećamo Vas na neke udarne naslove:

- Prekinut sastanak GO
- Diktatura umesto demokratije
- Panika
- Trenutak istine
- Sudija
- Poštovanje, a ne zloupotreba statuta
- Istorija – učiteljica života
- Od „draga moja braćo, do fašisti“
- Radna grupa, kao nečastiva ponuda
- Podvala
- E, moj Branislave
- Policija čuva Branislava Čanka, sindikalnog milionera, od članova sindikata Nezavisnost
- Pa šta, reko Čanak
- UGS „Nezavisnost“ se ponaša diktatorski
- Staljinističke metode Branislava Čanka
- Obračun sa legalnim rukovodstvom GSM
- „Centralna otađbinska uprava“ UGS ....

KO IMA PRAVO DA KRŠI ZAKON?

Zašto su sakriveni izveštaji o školskim finansijama

Odgovor na pitanje iz naslova više je nego jasan. Niko nema pravo da krši Zakon, ne samo Zakon, već ni kolektivne ugovore, protokole ili zaključke koje u okviru socijalnog dijaloga donose socijalni partneri ili zakonodavna vlast u državi. E, kod nas to izgleda nije slučaj. Upravo oni koji bi trebalo da štite zakonitost rada, često se nalaze u poziciji da krše zakone, nekad svesno, a nekad iz nemoći, da viši organi kontrolišu i utiču na rad lokalnih organa.

Poslednje gotovo polugodišnje sakrivanje izveštaja radne grupe za sprovođenje procedure CENUS-a nas uverava da je to pravilo, a ne usamljen slučaj. Iako je izveštaj datiran na 16.04. ove godine, on se u javnosti pojavio krajem avgusta ove godine. Ovaj izveštaj prati novčane tokove ministarstva prema izvršiocima posla, odnosno školama. Iz izveštaja utvrđeno je da se neosnovano finansira gotovo 2.150 zaposlenih od čega 1.208 u nastavi, a 938 van nastavnih radnika. Ovo je naravno propraćeno i neopravdanim odlivom od gotovo 124 miliona dinara mesečno. Iz izveštaja vidljivo je da su neke školske uprave (ŠU) najblaže rečeno preterale. Kako se radi o našim novcima, Sindikat smatra da ima puno pravo da upozna javnost, na nedomaćinsko raspolaganje zajedničkim sredstvima, jer očigledno kolač koji se deli postaje sve manji, a pritisci na direktore da ne izlaze iz zacrtanih kvota sve su veći, zaboravljajući da nema reforme bez novca, niti uvođenja novih kurikuluma i izvršilaca.

Iz izveštaja je vidljivo da jedino školske uprave Kragujevac, Niš, Jagodina nisu imale višak izvršilaca bilo u nastavi, bilo van nje. ŠU Sombor navodno nije imala višak nastavnika, što bi nas trebalo zadovoljiti, ako je tačno. Međutim, iz izveštaja naših kolega iz školskih sindikata vidimo da i u ovoj ŠU postoje brojne nepravilnosti u utvrđivanju norme zaposlenih, kao i brojni neprimereni pritisci iz ŠU da se postupa po nalogu načelnika koji usput rečeno nije nadležan za tumačenje zakonitosti, već je to u nadležnosti zakonodavnog odbora Narodne skupštine i pravne službe ministarstva prosvete (ne i ŠU). Uvođenjem više kontrole u školske finansije, neminovno je da će dolaziti i do izostanka dosad prisutne lažne solidarnosti i zatvaranja očiju u slučaju isplaćivanja prinadležnosti onima koji fiktivno obavljaju neke poslove, a u stvari predstavljaju faktički „kamen oko vrata“ prosvetnom budžetu, koji je toliko nategnut da više nema prostora za nove izvršioce (96% ovog budžeta odlazi na plate zaposlenih), niti nova davanja.

Pečat ministarstva prosvete sa rednim brojem određene ŠU ne može biti i garant ispravnosti odluke kojom načelnici ŠU barataju kao gotovom stvari u tumačenju onoga zašta nisu nadležni. U međuvremenu je Sindikat uspeo sakupiti obimnu arhivu zloupotreba od strane nosioca funkcija u ŠU, plaćanje apsolutenata, koji to ustvari nisu, umanjena zarade za stručne nastavnike koji predaju srpski i matematiku u osmim razredima osnovne škole, neplaćanje predsednika sindikata, neplaćanje prekovremenih časova, nadoknade za korišćenje bolovanja, i brojna druga pitanja. Dosije nezakonitosti popunjavaju i prilozi vezani za pitanja iz racionalizacije mreže škola i broja odeljenja, a nisu zaboravljena ni događanja oko stimulativnog odlaska većeg broja zaposlenih iz delatnosti, a naročito u tzv. drugom krugu. Posebno kršenje Zakona evidentno je u partijskom kadriranju i zapošljavanju po partijskoj liniji i nalogu načelnika uprave.

Kako prilozi listi zloupotreba zakonitosti i dalje pristižu neophodno je o svemu ovom izvestiti ministra prosvete, što će Sindikat i učiniti, jer postaje neodrživo da su ovakve institucije umesto da budu transmisije ministarstva prema izvršiocima, koriste za jačanje partijske strukture, pa ma koje boje ona bila.

Izveštaj radne grupe za sprovođenje procedure CENUS-a možete preuzeti sa našeg sajta.

Hadži Zdravko M. Kovač

ОДБОР ЗА ОБРАЗОВАЊЕ

На седници Одбора за образовање, науку, културу, омладину и спорт Скупштине АП Војводине (председавала др Светлана Лукић-Петровић), одржаној 4. септембра, прихваћане су информације о: предшколском васпитању и образовању, основном образовању и васпитању ученика са посебним освртом на образовање припадника националних мањина у АПВ, средњем образовању и васпитању ученика са посебним освртом на школовање припадника националних мањина у АПВ, упису студената на факултете и високе школе струковних студија, чији је оснивач АПВ на Универзитету у Новом Саду, као и Информација о пријему студената у студентске центре у АПВ у школској 2007/2008. години.

Седници Одбора присуствовала је Светлана Вујовић, заменик покрајинског секретара за образовање и проф. др Радмила Недучин-Маринковић, ректор Новосадског универзитета. Одбор је затражио од Секретаријата за образовање да сачини анализу о смештају деце у предшколске установе у Војводини, као и да уради стратегију за превазилажење проблема недовољних капацитета ових установа у појединим општинама и градовима. Такође су сугерисали Секретаријату да за једну од наредних седница, припреми информацију о препрекама за образовање ромске деце.

Чланови Одбора закључили су и да је потребно да Секретаријат сачини предлог за суфинансирање трошкова превоза ученика у местима која немају средње школе, као и оних ученика чији су родитељи тешког материјалног стања и немају новца за те трошкове.

Одбор је предложио да је неопходно да се обезбеде средства за финансирање акредитације факултета, као и да се предложи Влади Републике Србије да се изврши измена Уредбе о нормативима и стандардима услова рада универзитета и факултета за делатности које се финансирају из буџета, како би се обезбедило финансирање наставних група за факултете који образују наставнички кадар, с обзиром да је евидентно да поједини профили професорских занимања, попут професора физике и хемије, недостају школама у Војводини.

УЏБЕНИЦИ КОЈИ СЕ МОГУ КОРИСТИТИ

Поводом различитих информација у стручној и другој јавности, а у вези са коришћењем уџбеника у настави, у школској 2008/2009. години, Министарство просвете се (поново), 19. септембра ове године, огласило саопштењем, у намери да, још једном, појасни ставове Министарства по питању уџбеника.

Ставови Министарства су;

1. У свим разредима основне школе у школској 2008/2009. години, могу се користити само уџбеници који имају одобрење Министарства просвете за употребу у настави за школску 2008/2009. годину. Министар просвете др Жарко Обрадовић је овај став саопштио јавно у више прилика, између осталог и на састанку са члановима «Удружења издавача уџбеника и учила Србије», 12. септембра 2008. године.

Каталог одобрених уџбеника за коришћење у настави за први, други, трећи, четврти и пети разред, у школској 2008/2009. години, објављен је 20. јуна 2008. године, а Каталог одобрених уџбеника за шести разред основне школе објављен је 20. августа ове године.

2. Министарство просвете обавештава јавност да су поједини чланови «Удружења издавача уџбеника и учила Србије» штампали, дистрибуирали и продавали по школама део уџбеника за школску 2008/2009. годину на сопствену одговорност, пре добијања решења Министарства просвете.

Списак свих одобрених уџбеника за коришћење у настави у школској 2008/2009. години можете преузети са нашег сајта. Тиме, Вам пружамо прилику, да одклонити све недоумице по овом питању.

ПОДРШКА КОЈА МЕЊА СТВАРИ

Podrška koja menja stvari

Министарство рада и социјалне политике покренуло је кампању « Подршка која мења ствари с циљем да промовише нека од права и услуга из система социјалне заштите као и да подстакне друштвену одговорност према угроженим групама. Део кампање који се односи на систем социјалне заштите усмерен је на права и услуге које припадају новорођеној деци и старим особама.

Министарство је други део кампање „Подршка која мења ствари“, покренуло с циљем да скрене пажњу на проблем осамостаљивања младих који напуштају домове за децу без родитељског старања и да, истовремено, подстакне оне који су у могућности да им помогну у бржој и лакшој адаптацији на живот изван институција.

Један од стратешких праваца развоја реформе система социјалне заштите подразумева децентрализацију, односно враћање функција социјалне заштите на ниво општина и градова како би потребе људи биле задовољене у њиховом непосредном окружењу – породици и локалној заједници.

Министарство рада и социјалне политике кампањом “Подршка која мења ствари” жели да приближи грађанима основне принципе реформе система социјалне заштите, а то су квалитет, доступност и ефикасност.

ПОТПИСАН ПКУ ЗА ДРЖАВНЕ ОРГАНЕ

Министар за државну управу и локалну самоуправу Милан Марковић и председник Синдиката запослених у управи, правосуђу и друштвеним организацијама Србије Његош Потежица потписали су 7. октобар 2008. године Посебни колективни уговор за државне органе.

Од потписивања уговора у последњем тренутку одустала је председница Синдиката запослених у правосудним органима Славица Живановић, због тога што уговор не садржи захтеве тог синдиката да се уведе право запослених на топли оброк и регрес, већ само једнократну годишњу накнаду.

„Овим уговором коначно се институционализује однос државе према синдикатима, а социјални дијалог постаје реалност. Битно је да добро сарађујемо и трудићемо се да још више унапредимо положај синдиката“ рекао је, овом приликом, министар Марковић, подсетивши да је просечна плата државних службеника са средњом стручном спремом око 16 хиљада динара, а са високом око 30.000 динара.

Посебан колективни уговор, према речима другог потписника Потежице, требало би да буде основа за систематско решавање материјалних примања запослених. Он је нагласио да су се сада (!!) створили услови да представници државе и синдиката заједно утврђују висину основнице за обрачун плата.

Prosečna zarada u Republici Srbiji, isplaćena u avgustu 2008. godine, iznosi 46222 dinara. U odnosu na prosečnu zaradu isplaćenu u julu 2008. godine, nominalno je veća za 0,23%, a realno je veća za 0,13%.

ZARADE MIRUJU

Prosečna zarada bez poreza i doprinosa u Republici Srbiji, isplaćena u avgustu 2008. godine, iznosi 33131 dinar. U odnosu na prosečnu zaradu bez poreza i doprinosa isplaćenu u julu 2008. godine, nominalno je veća za 0,22%, a realno je veća za 0,12%.

Prosečna zarada u Republici Srbiji, isplaćena u avgustu 2008. godine, u odnosu na prosečnu zaradu isplaćenu u avgustu 2007. godine, nominalno je veća za 17,61%, a realno je veća za 5,39%.

Period avgust 2008 – avgust 2007.

Prosečna zarada bez poreza i doprinosa u Republici Srbiji, isplaćena u avgustu 2008. godine, u odnosu na prosečnu zaradu bez poreza i doprinosa isplaćenu u avgustu 2007. godine, nominalno je veća za 17,72%, a realno je veća za 5,48%.

Prosečna zarada u Republici Srbiji, isplaćena u periodu januar - avgust 2008. godine, u odnosu na prosečnu zaradu isplaćenu u periodu januar - avgust 2007. godine, nominalno je veća za 19,13%, a realno je veća za 4,23%.

Period januar/avgust 2008 - januar/avgust 2007.

Prosečna zarada bez poreza i doprinosa u Republici Srbiji, isplaćena u periodu januar - avgust 2008. godine, u odnosu na prosečnu zaradu bez poreza i doprinosa isplaćenu u periodu januar - avgust 2007. godine, nominalno je veća za 19,24%, a realno je veća za 4,32%.

	Prosečna zarada		Indeksi nominalnih zarada		Proseč. zarada bez poreza i doprinosa		Indeksi nominalnih zarada bez poreza i doprinosa	
	VIII 2008	I-VIII 2008	VIII 2008 VII 2008	I-VIII 2008 I-VIII 2007	VIII 2008	I-VIII 2008	VIII 2008 VII 2008	I-VIII 2008 I-VIII 2007
Republika Srbija	46222	44188	100,23	119,13	33131	31691	100,22	119,24
Centralna Srbija	46160	44077	99,84	119,02	33084	31616	99,81	119,13
Vojvodina	46389	44490	101,30	119,43	33259	31895	101,34	119,56
Grad Beograd	56387	54228	99,27	116,77	40315	38826	99,07	116,86
Grad Novi Sad	53468	51501	101,01	116,80	38280	36822	101,00	116,88
Severnobački okrug	43403	40640	106,57	117,68	31308	29278	106,57	117,77
Srednjobanatski okrug	43612	41813	99,26	122,06	31245	29948	99,26	122,04
Severnobanatski okrug	44164	40888	106,18	118,96	31642	29327	106,18	118,93
Južnobanatski okrug	48304	46743	100,55	122,00	34639	33485	100,81	122,15
Zapadnobački okrug	42756	42299	93,77	122,17	30641	30460	93,67	122,81
Južnobački okrug	49889	47535	102,89	117,42	35731	34019	102,91	117,49
Sremski okrug	42147	42045	96,22	120,13	30204	30132	96,23	120,30

Avgust 2008. god.	Zarada			Zarada bez poreza i doprinosa		
	Ukupno	Centr. Srbija	Vojvodina	Ukupno	Centr. Srbija	Vojvodina
Ukupno	46222	46160	46389	33131	33084	33259
Poljoprivreda, šumarstvo i vodoprivreda	37843	38355	37534	27225	27516	27049
Ribarstvo	30079	14746	36747	21640	10662	26414
Vađenje ruda i kamena	58294	57344	67636	41461	40778	48188
Prerađivačka industrija	37723	35409	43314	27255	25653	31126
Proizvodnja električne energije, gasa i vode	58788	58790	58781	41838	41825	41893
Gradevinarstvo	43400	42369	46645	31045	30276	33465
Trgov na veliko i malo, opravka	42306	44563	33418	30496	32149	23987
Hoteli i restorani	30464	30627	29408	22010	22116	21321
Saobraćaj, skladištenje i veze	49316	50626	44794	35395	36363	32052
Finansijsko posredovanje	90911	91005	90675	65071	64914	65466
Poslovi sa nekretninama i iznajmljivanje	51453	50645	55245	37006	36485	39447
Državna uprava i socijalno osiguranje	54463	55327	51712	38855	39456	36938
Obrazovanje	48000	48181	47566	34239	34357	33956
Zdravstveni i socijalni rad	48714	48987	47978	34737	34878	34358
Komunalne, društvene i lične usluge	44869	43450	48840	32148	31100	35084

Cene na malo robe i usluga u Srbiji u septembru ove godine u proseku su više za 0,2 posto od onih u proteklom mesecu, a u poređenju s decembrom 2007 – porasle su za 6,7 procenata. Cene robe u septembru su više za 0,2 posto nego prošlog meseca, a cene usluga za 0,4%. Kad je reč o troškovima života u Srbiji, oni su u septembru ove godine u proseku viši za 0,9 posto nego prošlog meseca, dok su, u poređenju s onima u decembru prošle godine – porasli za 6,8 odst.

Razlika između indeksa cena na malo i indeksa troškova života posledica je različitog uticaja rasta cena pojedinih artikala na formiranje tih indeksa. Jedan od razloga jesu i više cene poljoprivrednih proizvoda u septembru u poređenju s prethodnim

mesecom, a porasle su za dva posto. Podignute su i cene jaja i ribe.

Cene industrijskih prehrambenih proizvoda u proseku su više za 0,5 posto, a zabeležen je i porast cena prerađenog povrća i voća, svežeg mesa i mesnih preradevina te šećera i konditorskih proizvoda. I pića je u proseku skuplje za 0,8 posto, kao i duvan – za 9,5%, dok su industrijski neprehrambeni proizvodi u proseku pojeftinili za 1,2 odst. Međutim, u septembru je zabeleženo i pojeftinjenje naftnih derivata.

Rast su, između ostalog, zabeležile i cene usluga, koje su u proseku više za 0,4 posto. Na to je uticalo poskupljenje zanatskih i stambeno-komunalnih usluga, kao i tzv. usluga društvene zaštite, dok se cene ostalih usluga nisu bitnije menjale.

INFLACIJA 0,2 PROCENTA

КАДА ПРЕСТАЈЕ ВАЖЕЊЕ КОЛЕКТИВНОГ УГОВОРА?

ПИТАЊЕ: Васпитач је на дан ступања на снагу Закона о основама система образовања и васпитања био у радном односу у предшколској установи, али је после тог датума имао прекид радног односа, после чега је поново засновао радни однос у школи и положио стручни испит пре 25. јуна 2005. године. Да ли тај наставник треба да, и поред положеног стручног испита, полаже испит за лиценцу?

ОДГОВОР: Према ставу Министарства просвете, наставник, васпитач или стручни сарадник који је на дан ступања на снагу Закона о основама система образовања (Сл. гл. РС бр. 62/03, 64/03 – исправка, 58/04, 62/04 – исправка, 79/05 – др. закон и 101/05 – др. закон), тј. 25. јуна 2003. године био у радном односу у установи, после чега је имао прекид радног односа, па је, након тог прекида, поново засновао радни однос, нема право да полаже стручни испит, а ако га је положио, то није учинио на законит начин.

Овакав став, сматрамо, подлеже критици.

Кључно питање које се поставља у вези са запосленим који се нашао у наведеној ситуацији јесте то које су одредбе Закона о основама система образовања и васпитања меродавне за његов положај. Да ли је то одредба чл. 163 став 2, или су то одредбе чл. 165 тог Закона.

Ако на запосленог треба применити одредбу чл. 163 став 2 помегутог Закона (која уређује положај запосленог који је на дан ступања на снагу системског закона био у радном односу у установи и који има право да стручни испит положи у року од две године од његовог ступања на снагу), онда је он законито положио стручни испит и не треба да полаже и испит за лиценцу.

Ако на запосленог треба применити одредбе чл. 165 системског закона (који уређује положај лица без лиценце које заснује радни однос у установи после ступања на снагу системског закона и има обавезу да положи испит за лиценцу), онда он није на законит начин положио стручни испит и треба да полаже испит за лиценцу без обзира на то што је био у радном односу на дан ступања на снагу тог Закона, пошто је после тог датума имао прекид радног односа и након тог прекида, дакле после 25. јуна 2003. године, поново засновао радни однос.

Министарство просвете полази од тога да је чињеница постојања прекида радног односа после ступања на снагу системског закона и заснивања радног односа после тог прекида правно релевантна, док чињеница да је запослени био у радном односу на дан ступања на снагу тог Закона нема значаја.

Наше је мишљење да се при одговору на постављено питање не сме изгубити из вида следеће:

1. утврђивање тачног значења неке законске одредбе најчешће није могуће без примене циљног тумачења. Треба, дакле, открити шта је законодавац хтео да постигне одређеним законским одредбама, односно шта је њихов *ratio legis*. При томе не треба поћи од претпоставке неког идеалног законодавца – довољан је покушај да се закључи шта је разборит законодавац могао да има на уму и

2. треба утврдити да ли је запослени пре прекида радног односа до којег је дошло после ступања на снагу системског закона почео да, уз надзор ментора, савладава програм полагања стручног испита.

На основу реченог, сматрамо да разборит законодавац не би могао да одобри тумачење према којем је чињеница прекида радног односа, прекида који може бити и занемарљиво кратак, правно релевантна за запосленог који је на дан ступања на снагу Закона о основама система образовања и васпитања био у радном односу у установи па је прекид радног односа спречио његово даље савладавање програма за полагање стручног испита.

Међутим, пошто је Министарство просвете у конкретном случају одбило издавање лиценце сматрајући да је стручни испит положен незаконити и налажући установи да запосленог упути на полагање испита за лиценцу, установа треба да поступи по налогу Министарства. Ако је запослени Министарству поднео захтев за издавање лиценце, па министар донесе решење о одбијању тог захтева, то решење се може оспоравати у управном спору.

ПИТАЊЕ: Од ког дана се рачуна рок за покретање радног спора против анекса уговора о раду?

ОДГОВОР: Претпостављамо да питање има у виду чињеницу да је у члану 195 Закона о раду прописано да је рок за покретање спора 90 дана од дана достављања решења, односно сазнања за повреду права при чему се не помиње анекс уговора о раду, против кога се, иначе, може водити спор на основу изричитог исказа законодавца из члана 172 став 4 Закона о раду.

Сматрамо да рок од 90 дана за покретање спора против анекса уговора о раду тече од дана закључења анекса уговора о раду, јер је то дан сазнања запосленог за повреду права. То не би могао бити дан пријема примерка закљученог анекса уговора, уколико се примерак закљученог анекса уговора доставља запосленом неког каснијег дана по закључењу уговора.

ПИТАЊЕ: Када престаје важење колективног уговора?

ОДГОВОР: Код престанка важења колективних уговора разликујемо 3 случаја престанка важења колективних уговора: важење колективног уговора код послодавца који је закључен пре ступања на снагу Закона о раду, престанка важења колективног уговора истеком рока и отказом и законски престанак важења општег и посебних колективних уговора и дејство тог престанка на колективне уговоре код послодавца.

У овом питању одговоримо на случај престанка важења колективног уговора истеком рока.

Постоје 3 ситуације престанка колективног уговора истеком важења:

1. престанак важења истеком рока на који је уговор закључен (до 3 године),
2. престанак важења после истека рока на који је уговор закључен и то на основу споразума учесника у закључивању, а који је закључен 30 дана пре истека важења КУ, што значи истеком накнадно одређеног рока важности уговора и
3. престанак важења колективног уговора пре истека на који је уговор закључен на основу споразума свих учесника, а на начин утврђен тим уговором.

Престанак важења колективног уговора истеком рока подразумева чињеницу да су учесници у закључивању КУ одредили његово временско трајање (дан ступања на снагу, од кога се рачуна рок и сам рок трајања). Истеком важења КУ престаје и непосредна примена његових норми на учеснике колективног уговора. Није потребно међусобно обавештавање учесника у закључивању КУ о престанку његове важности, јер у тренутку закључивања КУ сваки учесник зна и дан његовог престанка.

Престанак важења уговора после истека накнадно одређеног рока његовог важења – Закон дозвољава могућност да се учесници колективног уговора другачије споразумеју о дану његовог престанка. Одредбом става 2 чл. 263 прописано је да по истеку рока на који је КУ закључен (до 3 године) КУ престаје да важи, ако се учесници колективног уговора другачије не споразумеју најкасније 30 дана пре истека важења КУ. Овим споразумом, чије је време закључивања временски одређено (30 дана пре истека важења КУ) учесници у закључивању КУ продужују време важења КУ.

Колективни уговор може престати да важи и пре истека рока на који је закључен (члан 264). То бива на основу споразума свих учесника. Закључивање овог споразума није законом временски ограничено као што је то у случају споразума којим се продужава трајање уговора после истека његовог уговореног трајања, нити је самим Законом посебно условљено. Закон међутим, упућује на сам колективни уговор у погледу начина споразумног престанка важења КУ пре истека његовог уговореног трајања. То може подразумевати и рок у коме се споразум може закључити у односу на рок трајања уговора, време у коме се споразум може закључити од дана дате иницијативе или предлога једног или више учесника колективног уговора, време изјашњавања о датом предлогу или покренутој иницијативи за закључивање споразума.

Други начин престанка важења колективног уговора је отказ. О оваквом начину престанка важења колективних уговора другом приликом више.

Из питања могло би се закључити да је читалац ипак мислио на ПКУ за запослене у основним и средњим школама и домовима учесника (Сл. гл. 86 од 7. октобра 2005. године) који је ступио на снагу 15. октобра 2005. године и ПКУ за високо и више образовање објављено истог датума у истом Службеном гласнику, којима управо ових дана престаје важност. Како потписници у закључивању нису се споразумели о продуженом термину колективних уговора могло би се десити да у том случају престану бројне норме којима се засад ефикасно штитио равноправни положај запослених у образовању и на ве се тај положај погорша. Како нам простор не дозвољава да то наведемо у овом броју покушаћемо у следећем броју да образложимо последице престанка важности колективних уговора.

HINDU BOGA ZA DEKANA

Na nedavno otvorenom Fakultetu za mašinstvo i menadžment u severnoj Indiji, novi dekan biće hinduistički bog majmuna – Hanuman, izjavio je pomoćnik dekana Vivek Kangdi. Kako javlja Asošiejtid pres, dekan će imati svoj kabinet opremljen katedrom, foteljama i laptopom. Svi posetiooci koji uđu u dekanove radne prostorije, moraću da izuju obuću. „Mi verujemo da će svako radno mesto koje dobije blagoslov od svetog Hanumana biti uspešno“, rekao je takođe Kangdi. „Indijci znaju da Hanuman može da pomera planine i prekače okeane“.

Inače, Hanuman je jedan od najpopularnijih bogova u hindu religiji, opisan u Epu o Ramajani koji je predvodio vojsku majmuna protiv demona kralja Ravane i oslobodio otetu princezu. Kangdi je rekao da su na fakultetu, otvorenom prošle godine, tražili poznate osobe koji se bave mašinstvom i menadžmentom, ali da niko, zapravo, ne može da bude bolji od Hanumana.

BICIKLOM DO PEKINGA

Profesor fizičkog vaspitanja, u Poljoprivrednoj školi iz Futoga, Milorad Majkić (61), do danas je prešao hiljade kilometara na dva točka i posetio velike evropske gradove: Budimpeštu, Solun, Atinu, Stokholm. Majkić radi kao profesor fizičkog u Futogu već 31 godinu, a biciklizmom se bavi 14 godina. Bicikl je kupio u vreme hiperinflacije, pošto je bio prinuđen da proda automobil.

Poslednji podvig je ostvario letos kada je odlučio da za 75 dana na biciklu stigne u Peking, na otvaranje Olimpijade. Majkićeva ideja bila je da pređe put od 10.000 kilometara, da stigne u Peking do početka Olimpijade, i odnese potpise podrške srpskim sportistima. Društvo na tom napornom putu pravio mu je profesor geografije i zaljubljenik u biciklizam, triatlonac Zoran Zivlak (47) iz Novog Sada.

IZMIRIO DUG IZ 1651. GODINE

Britanski prestolonaslednik princ Carls platio je ovih dana dug kralja Carlsa II, iz 1651, jednom preduzeću za izradu odeće. Princ od Velsa platio je 453,15 funti sterlinga (567,30 evra) kompaniji proizvođača odeće iz Vočestera na ime plaćanja narudžbine vojnih uniformi iz 1651. godine, koju tadašnji monarh nije platio. Kako su prenele novinske agencije, prestolonaslednik je bio veoma zadovoljan što nije morao platiti i kamatu. „Cini se da u kompaniji proizvođača odeće imaju dugo pamćenje. Kad kažem dugo, mislim na pamćenje od skoro 400 godina. Međutim, danas sam spe-man da platim dug od 453 funte i tri šilinga“, rekao je princ. „Nadam se da vam nije promaklo kako odolevam iskušenju da ovaj dug platim sa svim kamatama. Ni ja nisam od juče“, dodao je on. Po prijemu novca, visoki komesar kompanije za izradu odeće uredno je izdao princu Carlsu priznanicu, ističući da je time završeno „jedno veoma dugo poglavlje“ kompanije.

NAJBOLJE MESTO ZA ŽIVOT

Danska prestonica je grad u kom se najkvalitetnije živi, dok svetske metropole London i Njujork nisu ušle ni među prvih 20. Magazin „Monocle“ objavio je opis gradova u kojima se kvalitetno živi, a Kopenhagen je zaslužen osvojio prvo mesto zbog moderne arhitekture, odličnog sistema javnog prevoza, sjajnih restorana i brige za zaštitu okoline. Minhen je zauzeo drugo mesto, a slede ga Tokio, Ciri i Helsinki.

Pariz je zauzeo deseto mesto, a pohvaljen je njegov sistem razmeštanja bicikala „Velib“. Madrid je proglašen najboljim gradom za posao, a Berlin za kulturu, zbog brojnih sjajnih galerija. Nas nema nigde.

BUNDESTAG ZABRANJUJE KINDER JAJA

Komisija, za decu, nemačkog saveznog parlamenta (Bundestaga) namerala da pokrene proceduru za zabranu, svetski poznatog, čokoladnog jajeta s igračkicom. U preporuci te komisije o bezbednosnim i zdravstvenim rizicima kojima su izložena deca navodi se da „sve kombinacije hrane i igračaka treba da budu zabranjene“. Predsednica te komisije smatra da deca „ne mogu da naprave razliku između igračke i namirnice“. Pored čokoladnog jajeta, trebalo bi da bude zabranjen i kornfleks u čijim su kutijama i igračke.

Komisija Bundestaga svoj zahtev za zabranu tih proizvoda nije potkrepila nikakvim podacima o eventualnim nezgodama koje su se dosad desile, a kompanija „Ferer“, koja dečje čokoladno jaje pravi od 1974. i godišnje proda milione komada, s čuđenjem je reagovala na moguću zabranu tog popularnog proizvoda. Predstavnica tog preduzeća saopštila je da „nema nikakvih dokaza za to da kombinacija hrane i igračke predstavlja opasnost po decu“ i podsetila da je igračkica smeštena najpre u zatvorenu plastičnu kapsulu koja je u čokoladnom jajetu.

Čokoladno jaje u Nemačkoj nije omiljeno samo kod dece već i mnogi odrasli decenijama skupljaju figurice koje se prodaju i razmenjuju ih u mnogim radnjama za numizmatičare ili filateliste.

Komisija Bundestaga za decu, u brizi za najmlađe, ipak se nije ograničila samo na čokoladno jaje i slične proizvode. To telo želi i da se za decu i mlade uvede obaveza nošenja kacige prilikom vožnje bicikla. Pored toga, knjige ubuduće treba da se štampaju od mnogo lakšeg papira i bez tvrdih korica, kako bi školski ranci bili lakši. Iz istog razloga trebalo bi ubuduće da se obezbedi da deca materijal za rad (bojice ili pribor za nastavu matematike) i sportsku opremu ostavljaju u školi, što je već i sada slučaj u mnogim nemačkim gradovima.

NEČITANJE

Ogorčen zbog odnosa društva prema pisanoj reči, Tom Vejn, vlasnik jedne antikvarnice u Kanzas Sitiju, u državi Misuri, rešio jeda spali sve svoje knjige.

Vejn je za 10 godina, otkad vodi knjižaru „Prosperos buks“, sakupio na hiljade knjiga, a njegova kolekcija sadrži kako bestselere američkih autora poput Toma Klensija („Potraga za crvenim oktobrom“) i Toma Vulfa („Lomača taštine“), tako i naslove kao što je izveštaj sa 4. panameričke konferencije, održane 1910. u Buenos Ajresu.

Kad je rešio da rasproda kolekciju, uvideo je da ne može čak ni da pokloni svoje knjige bibliotekama, koje su ga odbile pod izgovorom da su pune. Prošlog vikenda Vejn je počeo da ih spaljuje u znak protesta. Vatra je gorela pedesetak minuta pre nego što su vatrogasci došli i ugasilili je, budući da Vejn nije imao dozvolu za svoj očajnički akt.

Ozlojeđeni knjižar kazao je da će narednih dana nabaviti dozvolu i nastaviti da spaljuje svoju kolekciju od oko 20.000 knjiga.

CIPELE

Dvadesetsedmonogišnji Amerikanac iz Viskansona uživa u mirisu tuđih cipela. Ne bi li zadovoljio tu svoju potrebu, on je kopirao ključeve tri srednje i jedne osnovne škole dok je servisirao video-opremu u njima, te je kasnije ulazio za vreme nastave i krao uglavnom patike koje su učenici ostavljali u ormarićima. Policija ga je otkrila zahvaljujući kameri ispred jedne od škola, koja ga je snimila dok je punio prtljajnik automobila „plenom“. Fetišista je dosad ukrao 1.500 pari cipela, opravdavajući se da ih je „voleo njušiti“.